

Ert dnr: U2022/04085

Vårt dnr: 23025

YTTRANDE

2023-03-21

Utbildningsdepartementet

103 33 Stockholm

Remissyttrande U2022/04085 - Bättre anpassad undervisning i grundskolan, specialskolan och sameskolan

Tankesmedjan Unga tankar om musik (UTOM) tar härmed möjligheten att som icke listad remissinstans svara på promemorian "Bättre anpassad undervisning i grundskolan, specialskolan och sameskolan". UTOM är kulturlivets enda tankesmedja och samlar professionellt yrkesverksamma från hela musiklivet i ett forum som ska arbeta för framtidens inkluderande, utmanande, toleranta och djärva musikliv.

SAMMANFATTNING

Unga tankar om musik motsätter sig förslaget om att ta bort elevens val i grundskolan.

UTOM:s uppfattning är att elevens val innebär en avgörande möjlighet för elever att göra individuella fördjupningar och specialiseringar i estetiska ämnen. Utav den samlade potentiella undervisningstiden i exempelvis ämnet musik (407 timmar) riskerar mer än 40% att försvinna om elevens val plockas bort.

Konsekvenserna av att ta bort elevens val i grundskolan har inte utretts tillräckligt och särskilt de estetiska ämnena riskerar att drabbas extra hårt.

Promemorian beskriver inte i tillräcklig utsträckning hur ämnen som musik, bild och slöjd mm kommer att drabbas av förslaget. UTOM ser en uppenbar risk att skolor med särskild inriktning mot musik kommer att få svårt att upprätthålla sin nivå. Förslaget kommer även att ytterligare försvåra samarbetet mellan kulturskola och grundskola då elevens val i vissa fall har inneburit möjligheter för barn att medverka i kulturskolans verksamhet under skoldagen.

UTOM anser även att förslaget är en i raden av statliga insatser som nedvärderar musiken som kunskapsområde och bildningsämne i grundskolan vilket är anmärkningsvärt och ytterst beklagligt.

ELEVENS VAL TAS BORT OCH UNDERVISNINGSTIDEN OMFÖRDELAS

Konsekvenser av minskning av möjlig undervisningstid för estetiska ämnen

De 177 timmar som elevens val omfattar har inneburit ett stort tillskott av möjlig undervisningstid i estetiska ämnen i grundskolan. För den som väljer musik som ämne i någon form ökar timantalet från 230 timmar till 407 timmar. Om man dessutom räknar med den minskning av elevens val som redan gjorts i och med innevarande läsår (från 382 till 177 timmar) så betyder det att möjlig musikundervisning kommer att ha minskat från totalt 612 timmar till 240. Det är helt anmärkningsvärt.

Den extra tid som elevens val erbjuder har inneburit en grundläggande förutsättning för att elever ska kunna utveckla kunskaper inom ofta tidskrävande estetiska ämnesområden. Det är en markant förstärkning och i många fall avgörande för att elever ska nå tillräcklig färdighetsgrad för att sedan kunna ta sig in på önskade estetiska gymnasieutbildningar och i förlängningen vidareutbildningar. Elevens val har dessutom utökat möjligheten för elever att kombinera estetiska skolämnen med konstnärliga uttryck som inte finns inom egna skolämnen. Musik och bild har kunnat kombineras med exempelvis dans och teater vilket har gett eleverna en utökad förståelse och bildning i komplexa och utmanande konstnärliga processer.

Skolor som erbjuder särskild profil i estetiska ämnen riskerar helt att förlora möjligheten att kunna behålla sin särart och profil om möjligheten att styra delar av undervisningstiden till sina profilämnen tas bort.

Att sprida ut elevens val 177 timmar på andra ämnen innebär en radikal försämring av möjligheterna till fördjupning och utveckling av barns särskilda intressen som potentiellt i förlängningen kan leda till ett liv som yrkesutövande inom estetiska ämnen.

Konsekvenser för musikalier/konserter/projekt

Promemorian tar inte upp de konsekvenser förslaget skulle få för möjligheten att genomföra större konstnärliga projekt inom ramen för grundskolan. UTOM menar att tvärdisciplinära samarbetsprojekt där elever får möta en publik kan vara något av det mest värdefulla en elev får vara med om under sin skoltid. En stor del av dessa projekt genomförs inom ramen för elevens val och det är svårt att se hur dessa ska kunna rymmas inom den mer snäva timplan som föreslås.

Konsekvenser för samarbetet med kulturskolan

Skolverkets beslut¹ om att kulturskolans verksamhet efter rektors godkännande får genomföras under skoldagen var välkommet och öppnade åter möjligheten för tätare samarbete mellan kulturskolan och grundskolan. UTOM har anledning att befara att ett borttaget elevens val kommer att försvåra möjligheterna för rektorer att hitta tid för kulturskolans undervisning på dagtid. Det finns risk att kulturskolans och grundskolans möjligheter till samarbete försämras.

Konsekvenser för estetiska ämnens status som bildnings- och kunskapsämnen

UTOM anser att musik och estetiska ämnens status måste höjas i utbildningsväsendet. Musikämnet i skolan har sedan lång tid urholkats och utrymmet för kvalitativ undervisning i musik behöver utökas och

¹ Skolverkets hemsida:

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/franvaro-i-skolan>

inte tvärtom. Den lilla föreslagna ökning (från 230 till 240 timmar) av ordinarie undervisningstid kan på intet sätt väga upp inskränkningen av elevens val.

Uppskattningsvis kommer promemorians förslag att på det stora hela minska tjänsteunderlaget för musiklärare vilket ytterligare försämrar arbetsmiljön för en redan hårt prövad yrkeskår. Musikläraren är ofta ensam i sin roll, och att dessutom behöva kombinera fler skolor för att bygga ihop sin fulla tjänst gör att arbetsmiljön riskerar att försämrats ytterligare.

Man kan dra promemorians förslag om att ta bort elevens val så långt att hävda att på detta sättet begränsa elevens val undergräver FN:s barnkonvention om framhåller barnens rätt att till fullo och fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

För Unga tankar om musik

Max Låke, verksamhetsledare